

Over recht en regels in de verzekeringsbranche.

WORDT BEROEP OP VERVALBEDING MOEILIJKER VOOR VERZEKERAARS?

een uitkering: een vervalbeding. De vraag is of de verzekeraar altijd een beroep op zo'n beding kan doen. Hierover heeft de Hoge Raad op 7 maart 2014 een arrest gewezen.

DE CASUS

Tussen een rechtsbijstandverzekeraar en een verzekerde ontstond een geschil over de haalbaarheid van een vordering. In het kader van de geschillenregeling werd een deskundige ingeschakeld, die een rapport uitbracht. De verzekeraar verzocht de verzekerde vervolgens herhaaldelijk om zijn standpunt mede te delen over hoe nu verder te gaan met de zaak. De verzekerde deed dit niet. Daarop wees de rechtsbijstandverzekeraar de verzekerde op zijn verplichting om zijn volle medewerking te verlenen en op de consequentie indien de verzekerde dit zou nalaten, namelijk: verval van dekking op grond van het vervalbeding in de polisvoorwaarden. De verzekerde kreeg nog een laatste termijn om zijn standpunt kenbaar te maken. Er gebeurde niets en de rechtsbijstandverzekeraar sloot het dossier. De verzekerde vorderde ver-

HET LIJKT VOOR VERZEKERAARS LASTIGER TE WORDEN OM ZICH TE BEROEPEN OP EEN CONTRACTUEEL VERVALBEDING. OPNIEUW HEeft DE HOGE RAAD BEPAALD DAT DE VERZEKERAAR IN EEN REDELIJK BELANG MOET ZIJN GESCHAAD OM ZICH MET SUCCES TE BEROEPEN OP HET VERVAL VAN DEKKING. HOE VERSTREKKEND ZIJN DE GEVOLGEN VAN DIT ARREST?

De verzekerde heeft onder een verzekeringsovereenkomst verplichtingen op grond van de polisvoorwaarden. Wanneer hij een verplichting niet nakomt, heeft de verzekeraar in beginsel recht op schadevergoeding. Het bedrag van die schadevergoeding kan de verzekeraar vervolgens verrekenen met de uitkering die hij aan de verzekerde moet doen. De verzekeraar kan echter ook in de voorwaarden opnemen dat het niet nakomen van een (bepaalde) verplichting door de verzekerde leidt tot algeheel verlies van het recht op

HET ARREST VAN DE HOGE RAAD KAN EEN VERSCHUIVING VAN DE BEWIJSLAST BETEKENEN

volgens dat de verzekeraar de behandeling van de zaak zou voortzetten. De verzekeraar verweerde zich met een beroep op het vervalbeding. In hoger beroep honoreerde het Hof dit verweer. Cassatie volgde. De kern van het betoog van de verzekerde was dat een verzekeraar, wil hij met succes een beroep op een vervalbeding kunnen doen, in zijn belangen moet zijn geschaad. Volgens de verzekerde was daarvan onvoldoende gebleken.

DE HOGE RAAD

De Hoge Raad grijpt in haar oordeel terug op een eerdere zaak. Op 5 november 2007 werd door de Hoge Raad al bepaald dat wanneer een verzekeraar zich op een vervalbeding wil beroepen omdat een schademelding te laat is gedaan, hij door die late melding 'in een redelijk belang moet zijn geschaad' (dit volgt inmiddels uit de wet). Volgens de Hoge Raad geldt die eis ook wanneer de verzekerde zijn contractueel vastgelegde medewerkingsplicht niet heeft nageleefd.

EN NU?

Het arrest van de Hoge Raad leert dus dat ook ingeval de verzekerde zijn contractuele medewerkingsplicht niet heeft nageleefd, de verzekeraar in een redelijk belang moet zijn geschaad om zich met succes op een vervalbeding te kunnen beroepen. Dit betekent dat ook in dat geval, qua stelplicht en bewijslast, de bal in eerste instantie bij de verzekeraar ligt. Pas als de verzekeraar aannemelijk heeft gemaakt dat hij door het handelen van de verzekerde in een redelijk belang is geschaad, kan hij zich op een vervalbeding beroepen.

HOE VERSTREKKEND?

De vraag die het arrest oproept, is hoever deze regel nu eigenlijk strekt. In de zaken waarover de Hoge Raad heeft geoordeeld, ging het om verplichtingen die op de verzekerde rusten nadat het verzekerde risico is ingetreden (tijdsgevoerd en medewerkingsplicht). Is dat doorslaggevend? Moet het arrest van de Hoge Raad zo worden begrepen dat in alle gevallen waarin de verzekerde een ná het intreden van het verzekerde risico op hem rustende verplichting niet nakomt, de verzekeraar voor een geslaagd beroep op een vervalbeding in een redelijk belang moet zijn geschaad? Of gaat het nog verder en geldt deze regel zelfs ook wanneer de verzekerde een verplichting niet nakomt die al vóór het intreden van het verzekerde risico op hem rust en de verzekeraar op die grond een beroep op een vervalbeding doet?

MELDPlicht

Stel, de verzekeraar beroept zich op een vervalbeding op de grond dat de verzekerde heeft nagelaten een potentiële risicoverzwarende omstandigheid te melden, terwijl hij dat op basis van de polisvoorwaarden wel had moeten doen. Dat is een plicht die op de verzekerde rust in de periode nog vóórdat het risico is ingetreden. Geldt ook dan dat het de verzekeraar is die moet stellen en bewijzen dat hij in een redelijk belang is geschaad? Die vraag komt op omdat, ingeval van het niet tijdig melden van een potentiële risicoverzwarende, in de rechtspraak is geoordeeld dat de verzekeraar in beginsel een beroep op het vervalbeding toekomt. Tenzij de verzekerde aantoont dat het beroep op het vervalbeding naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is. Daarbij speelt de vraag of en in hoeverre de verzekeraar in een redelijk belang is geschaad natuurlijk ook een rol. Maar het verschil is dat in die situatie de bewijsrechtelijke bal bij de verzekerde ligt, in plaats van bij de verzekeraar. ■

BEWIJSLAST REGELEN IN POLISVOORWAARDEN

Als het arrest van de Hoge Raad van 7 maart 2014 zo moet worden gelezen dat een verzekeraar voor een geslaagd beroep op een vervalbeding altijd moet aantonen (bewijzen) dat hij in een redelijk belang is geschaad doordat de verzekerde een bepaalde verplichting niet is nagekomen, zou dat in sommige gevallen een verschuiving betekenen van de (initiële) bewijslast van de verzekerde naar de verzekeraar. Pas nadat de verzekeraar heeft bewezen dat hij in een redelijk belang is geschaad, kan hij een beroep doen op het vervalbeding. Wanneer verzekeraars deze (initiële) bewijslast niet willen dragen, zullen zij dit (voor zover toegestaan) moeten regelen in de polisvoorwaarden.